

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QO‘QON DAVLAT UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”
Qo‘qon davlat universiteti
rektori D.Sh. Xodjayeva
29-avgust 2025 yil

**“PEDAGOGIKANING PRAGMATIK ASPEKTLARI”
FANINING O‘QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	100000 –	Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110000 –	Ta’lim
Magistratura		
mutaxassisligi:	70110101 –	Pedagogika nazariyasi va tarixi

Qo‘qon– 2025

Fan/modul kodi PPA1105		O‘quv yili 2025-2026	Semestr 1	Kreditlar 5	
Fan/modul turi Majburiy		Ta’lim tili O‘zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yukla ma (soat)
	Pedagogikaning pragmatik aspektlari		60	90	150
2.	I. Fanning mazmuni. Pedagogika nazariyasi va tarixi magistratura mutaxassisligini tamomlagan magistrantlar professional ta’lim, oliy ta’lim muassasalari, kadrlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash tizimida pedagogik fanlardan dars beradilar. Bo‘ljak o‘qituvchilarni pedagogikaning konseptual asoslariga doir bilimlar bilan qurollantirishda mazkur fan alohida ahamiyatga ega. Ushbu dastur zamonaviy pedagogikaning asosiy yetakchi tendentsiyalari, pedagogik masalalar hamda ularning tadqiq etilishi, pedagogik konsepsiyalar hamda pedagogika fani rivojining ustuvor yo‘nalishlarni o‘z ichiga qamrab olgan. Pedagogikaning pragmatik aspektlari pedagogik fanlarning asosini tashkil etib, bo‘ljak mutaxassislarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda katta ahamiyatga ega. Pedagogikaning pragmatik aspektlariga doir bilim, ko‘nikma va malakalarga ega bo‘lish magistr'larga kelajakdagi ilmiy-pedagogik faoliyatlarini yo‘lga qo‘yishda muhim o‘rin tutadi. Fanni o‘qitishdan maqsad – magistrantlarni pedagogikaning pragmatik aspektlarini chuqur o‘zlashtirishlariga erishish va ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash. Fanning vazifasi – ta’lim tizimini modernizatsiyalash jarayonida magistrantlarni pedagogikaning pragmatik aspektlariga doir dolzarb masalalarni aniqlash, tahlil etish va ulardan amaliyotda foydalanishga o‘rgatishdan iborat. Fanning asosiy manbalari: 1. Mahmudov N. M. O‘qituvchi nutq madaniyati. Darslik. – Toshkent, O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2007. 2. Ochilov M., Ochilova N. O‘qituvchi odobi. Saylanma. –T.: O‘qituvchi,1997.				

3. Ro'ziyeva D.I., Tolipov O'.Q. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: Innovatsiya-ziyo, 2019.

4. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik – T.: SANO-STANDART, 2017.

5. Xodjayev B.X., Choriyev A., Saliyeva Z.T. Pedagogik tadqiqotlar metodologiyasi. Darslik. – T.: Iqtisodiyot dunyosi, 2018.

Fanning dasturi Moskva davlat universiteti dasturi asosida tayyorlangan.

O'qituvchi va talabalarning samarali birgalikdagi faoliyati. Amaliy topshiriqlarni amalga oshirish maqsad va vazifalarni, ta'lim jarayoni ishtirokchilari bilan pedagogik muloqot mazmunini aniqlash, shaxsiy yondashuv asosida turli shakllarda pedagogik jarayon sub'ektlarining o'zaro ta'sirini tashkil etish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Individual xususiyatlarni hisobga olgan holda, shuningdek, o'quv jarayoni sub'ektlari bilan o'zaro munosabatda bo'lish, o'qituvchining kommunikativ ko'nikmalarini, ta'lim jarayoni ishtirokchilari o'rtasidagi o'zaro munosabatlar muammolarini psixologik-pedagogik diagnostika qilish metodikasini o'zlashtirish uchun asos bo'ladi. pedagogik o'zaro ta'sirda konstruktiv nizolarni hal qilish ko'nikmalari o'rganiladi.

Dasturda quyidagi asosiy jihatlar inobatga olingan:

Nazariy va amaliy yondashuv uyg'unligi – o'qituvchining pedagogik faoliyat jarayonida o'quvchi o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni malakali tashkil eta olishi bola shaxsining rivojlanishiga ta'sir qiladi. Pedagogik o'zaro ta'siri pedagogikaning asosiy tushunchalaridan biri va ta'limning ilmiy tamoyilidir. Nazariy va amaliy bilimlar integratsiyasi orqali erishgan yutuqlari yoki ta'lim sifatini yaxshilashga talabalariga nafaqat o'quv va tarbiyaviy faoliyatning shaxsiy ahamiyatini ta'minlash to'g'risida yaxlit tasavvurga ega bo'lish imkonini beradi, balki amaliy kompetensiyalarni shakllantirishga ham xizmat qiladi, o'quv vazifalari majmuasini o'z ichiga oladi, ularning izchil va sifatli bajarilishi fanning asosiy maqsadlariga erishishni ta'minlaydi.

Xalqaro standartlarga muvofiqlik – Ushbu fanni o'qitayotgan Moskva davlat universiteti Top 300 universitetlar standartlariga ega.

Tanqidiy fikrlash va tahlil ko'nikmalarini rivojlantirish – Kursni to'liqroq o'zlashtirish uchun mahalliy va xorijiy mualliflarning aloqa bo'yicha klassik va zamonaviy asarlariga alohida e'tibor berish, mustaqil ish uchun topshiriqlarni bajarish va yakuniy test topshiriqlarini bajarish uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olish tavsiya etiladi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari).

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Uzluksiz ta'lim tizimida ta'lim-tarbiya jarayonini modernizatsiyalashning asosiy yo'nalishlari.

Ta'lim-tarbiya jarayonini modernizatsiyalashning asosiy maqsad va vazifalari. Ta'lim-tarbiya jarayonini modernizatsiyalash omillari. Uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish Konsepsiyalari.

2-mavzu. Ta'limiy konsepsiyalarning umumiy tavsifi, mazmuni va mohiyati.

Ta'limning falsafiy konsepsiyalari. Ta'limning psixologik konsepsiyalari. Ta'limning sotsiologik konsepsiyalari. Rivojlantiruvchi ta'limning asosiy konsepsiyalari.

3-mavzu. Pedagogik tizimlarni loyihalashtirish.

Uzluksiz ta'lim tizimida loyihalashtirishning o'rni va imkoniyatlari. Pedagogik loyihalashtirishning konseptual asoslari: pedagogik loyihalash shakllari; pedagogik loyihalashning psixologik asoslari; pedagogik loyihalashning tamoyillari; pedagogik ob'ektlarni loyihalashtirishga doir harakatlar tartibi va tavsifi. Ta'lim tizimini loyihalashtirish: uzluksiz ta'lim tizimida innovatsiya; loyihalashtirishning asosiy bosqichlari; loyihalashtirishga doir faoliyatning muvaffaqiyatini ta'minlash shartlari. O'qituvchining loyihalashtirishga doir faoliyatining tuzilishi va o'ziga xosliklari.

4-mavzu. Hamkorlik pedagogikasining konseptual g'oyalari.

SHaxsiy-insonparvarlik yondashuvi: pedagogik muloqotni insonparvarlashtirish va demokratlashtirish; zamonaviy sharoitda natijaga olib kelmaydigan to'g'ridan to'g'ri majburlashdan metod sifatida voz kechish; ta'lim oluvchi shaxsiga individual yondashuv. Didaktik faollashtiruvchi va rivojlantiruvchi kompleks: fanlarni integratsiyalash; ta'limning variativligi va tabaqalashganligi; o'rgatishda ijobiy rag'batlardan foydalanish. Tarbiya konsepsiyasi: tarbiyaga insonparvar yondashuv; tarbiyalanuvchilarning individualligini rivojlantirish; milliy va madaniy an'analarni o'zlashtirish; atrof-muhitni pedagogizatsiyalash.

5-mavzu. Pedagogik faoliyatda yuzaga keladigan kasbiy muammolar va ularni hal etish strategiyalari.

Pedagogik faoliyatda yuzaga keladigan muammolarning o'rganishning zaruriyati va o'ziga xos jihatlari. Pedagog faoliyatida yuzaga keladigan muammolarning kelib chiqish sabablari. Kasbiy yetuklik darajasi bilan bog'liqlikda pedagogik faoliyatda yuzaga keladigan muammolarni hal etish strategiyalari. Yosh pedagog kadrlarning kasbiy moslashuvini amalga oshirishda stajyorlik faoliyatining o'rni.

6-mavzu. Oliy ta'lim tizimida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishning konseptual asoslari.

Oliy ta'limda ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish tizimi. Oliy ta'lim tizimida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishning me'yoriy-huquqiy asoslari. Oliy ta'limda ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishning metodik ta'minoti.

7-mavzu. Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak pedagoglarni kasbiy faoliyatga tayyorlash.

“Kompetensiya” va “kompetensiyaviy yondashuv” tushunchalari. Kompetensiyaviy yondashuv – oliy ta'limni modernizatsiyalashning yetakchi g'oyalaridan biri. Kasbiy kompetentlikning turlari. Kasbiy kompetentlik mezonlari va ko'rsatkichlari.

8-mavzu. Ta'lim paradigmalari.

Ta'lim paradigmalari: ularning paydo bo'lishi va rivojlanish tendensiyasi. An'anaviy ta'lim paradigmasi. Ratsionalistik ta'lim paradigmasi. Fenomenologik ta'lim paradigmasi. Texnokratik ta'lim paradigmasi. Ezoterik ta'lim paradigmasi.

9-mavzu: Ta'lim mazmunini belgilashga doir konsepsiyalar.

Ilmiy-texnik taraqqiyot va ta'lim mazmuni. Didaktik ensiklopedizm konsepsiyasi. Didaktik formalizm konsepsiyasi. Didaktik pragmatizm konsepsiyasi. Funktsional materializm konsepsiyasi. Ta'limning paradigmal konsepsiyasi. Ta'limning kibernetik konsepsiyasi.

10-mavzu. Tarbiya jarayonini tashkil etishga doir yondashuvlar.

Tarbiya jarayonini tashkil etishga tizimli yondashuv. Tarbiya jarayonida faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvning imkoniyatlari. SHaxsga yo'naltirilgan yondashuvning o'ziga xosliklari. Falsafiy-antropologik yondashuv tarbiya jarayonini tashkil etishning metodologik asosi sifatida. Tarbiya jarayoniga germeneytik yondashuv. Sinergetik yondashuv asosida tarbiya jarayonini tashkil etish.

11-mavzu. Tarbiya paradigmalari.

Tarbiya paradigmalari tushunchasi. Zamonaviy tarbiya paradigmalari:

1. Pedagogik paradigma. 2. Andrologik paradigma. 3. Akmeologik paradigma. 4. Kommunikativ paradigma.

12-mavzu. O'quvchi-yoshlarda mafkuraviy immunitetni shakllantirish.

Globalashuv sharoitida o'quvchi-yoshlarda mafkuraviy immunitetni shakllantirishning nazariy masalalari. O'quvchi-yoshlarning mafkuraviy immunitetiga salbiy ta'sir ko'rsatayotgan ma'naviy tahdidlar. O'quvchi-yoshlarda mafkuraviy immunitetni shakllantirishning pedagogik tizimi.

13-mavzu. O'quvchi-yoshlarda qadriyatlar tizimini shakllantirish.

O'quvchi-yoshlarda qadriyatlar tizimini shakllantirishning tarixiy-falsafiy masalalari. O'quvchi-yoshlarda qadriyatlar tizimini shakllantirish tamoyillari va mezonlari. O'quvchi-yoshlarda qadriyatlar tizimini shakllantirish texnologiyasi.

14-mavzu. O'quvchi-yoshlarda tolerantlik madaniyatini shakllantirish.

Uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchi-yoshlarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning konseptual-metodologik masalalari. O'quvchi-yoshlarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning pedagogik-psixologik o'ziga xosliklari. O'quvchi-yoshlarda tolerantlik madaniyatini shakllantirish texnologiyasi. O'quvchi-yoshlarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning axboriy-metodik ta'minoti.

15-mavzu. O'quvchi-yoshlarda axborot xavfsizligi kompetentligini shakllantirish.

O'quvchi-yoshlarda axborot xavfsizligi kompetentligini rivojlantirish mazmuni. O'quvchi-yoshlarda axborot-analitik kompetensiyani shakllantirish. O'quvchi-yoshlarda axborot xavfsizligi kompetentligini rivojlantirish texnologiyasi.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlarda magistrlarda nazariy o'zlashtirilgan bilimlar mustahkamlanadi hamda egallangan bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikma va malakalari hosil qilinadi.

“Pedagogikaning pragmatik aspektlari” fani bo'yicha amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Zamonaviy ta'limiy konsepsiyalar.
2. Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik faoliyatni loyihalash ko'nikmalarini shakllantirish.
3. Kooperativ ta'lim: imkoniyatlari va afzalliklari.
4. Kasbiy kompetentlik: tuzilmasi va mohiyati.
5. **Ta'lim mazmunini loyihalashtirish.**
6. O'quv materiallarini strukturalashtirish.
7. Fasilitatsion yondashuv asosida mustaqil ishlarni tashkil etish texnologiyasi.
8. Milliy tarbiya jarayonini tashkil etishga doir yondashuvlar.
9. Zamonaviy tarbiya paradigmalari.
10. Tarbiya qonuniyatlari va metatamoyillari.
11. O'quvchi-yoshlarda g'oyaviy-mafkuraviy kompetentlikni shakllantirish.

12. O'quvchi-yoshlarda qadriyatga yo'nalganlikni tarkib toptirish.

13. O'quvchi-yoshlarda tolerantlik madaniyatini shakllantirish texnologiyasi.

14. O'quvchi-yoshlarda shaxsiy axborot xavfsizligi ko'nikmasini rivojlantirish.

15. Global ta'lim: integratsiya va xalqarolashuv.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.

Mustaqil ta'lim mazmuni ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar mavzulari asosida shakllantiriladi. Biroq mustaqil ta'lim ko'proq ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarda o'rganilmagan masalalarni o'z ichiga qamrab oladi. Mustaqil ta'lim asosida o'qib-o'rganilgan masalalar fan bo'yicha oraliq va yakuniy nazorat ishlari savollarida o'z aksini topadi.

Mustaqil ta'limni tayyorlashda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- darslik va o'quv qo'llanmalar boyicha mavzularni konspektlashtirish;
- adabiyotlar asosida referat yozish;
- kitob va maqolalarga annotatsiya yozish;
- Internet tarmog'idan axborotlar izlash va tahlil etish.

“Pedagogikaning pragmatik aspektlari” fani bo'yicha tavsiya etiladigan mustaqil ta'limning mavzulari:

1. Zamonaviy pedagogikaning konseptual g'oyalari va tamoyillari.
2. Ta'lim dasturlarini loyihalashga doir konseptual yondashuvlar.
3. Modulli ta'lim dasturlarini ishlab chiqishning konseptual asoslari.
4. Variativ o'quv dasturlarini ishlab chiqishning konseptual asoslari.
5. O'quv-metodik komplekslarni ishlab chiqishning konseptual asoslari.
6. Ta'limning innovatsion kartasini ishlab chiqishning konseptual asoslari.
7. Pedagogik faoliyatning konseptual asoslari.
8. Ta'lim pragmatizatsiyasi pedagog kadrlarning tayyorlashning konseptual asosi sifatida.
9. Yosh davrlari pedagogikasining ilmiy-konseptual asoslari.
10. Pedagogik texnologiyaning konseptual asoslari.
11. Kompyuter pedagogikasining konseptual asoslari.
12. Pedagogik diagnostikaning konseptual va texnologik asoslari.
13. Zamonaviy ta'lim texnologiyalarining konseptual asoslari.
14. Muammoli ta'limning konseptual asoslari.
15. TRIZ pedagogikasining konseptual asoslari.

	16. Integrativ pedagogikaning konseptual-metodologik va ilmiy-nazariy asoslari. 17. SHaxsga yo'naltirilgan ta'limning konseptual asoslari. 18. Ta'lim sifatini boshqarishning konseptual asoslari. 19. Hamkorlik pedagogikasining konseptual g'oyalari. 20. O'quv adabiyotlarini yaratishning konseptual asoslari. 21. Yoshlarning pedagogik iqtidorini aniqlash, ularni tanlash va rahbarlik qilishning konseptual asoslari. 22. Uzluksiz pedagogik ta'lim rivojining konseptual asoslari. 23. O'quvchilarni axloqiy tarbiyalashning konseptual asoslari. 24. Vatanparvarlik tarbiyasining konseptual asoslari. 25. Ekologik tarbiyaning konseptual asoslari. 26. Oila tarbiyasining konseptual asoslari. 27. Psixoanalitik pedagogikaning konseptual asoslari. 28. Ta'lim muhitini yaratishning konseptual asoslari. 29. Maktabdan tashqari ta'limning konseptual asoslari. 30. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'limning konseptual asoslari.
3.	V. Fanni o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) – pedagogikaning qonun va qonuniyatlari; pedagogik faoliyat bilan bog'liq muammolar; o'quv materiallarini tanlab olish tamoyillari va mezonlari; interfaol ta'limning o'ziga xosliklari; pedagogik kontsepsiyalar; shaxs ijtimoiylashuvining pedagogik omillari haqida <i>bilimga ega bo'lishi</i>; – yaxlit pedagogik jarayon qonun va qonuniyatlarini qo'llash; pedagogik faoliyat bilan bog'liq muammolarning ob'ektiv va sub'ektiv omillarini aniqlash; o'quv materiallarini tizimlashtirish; interfaol ta'limni tashkil etish; ta'lim va tarbiyaga doir zamonaviy yondashuvlardan samarali foydalanish; shaxsning madaniy-intellektual rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi</i>; – pedagogik muammolarni aniqlash; pedagogik muammolarni tahlil etish; pedagogik muammolarni hal etish yo'llarini izlab topish; pedagogikaga doir yangiliklarni o'zlashtirish; pedagogikaga doir yangiliklarni amaliyotga tatbiq etish <i>malakalariga ega bo'lishi lozim</i>; – motivatsion-kognitiv; – informatsion; – kommunikativ; – g'oyaviy-mafkuraviy; – fuqarolikka doir – ma'naviy-axloqiy;

	– akmeologik; – aksiologik kompetensiyalarni o‘zlashtirishi lozim.
4.	VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari: • interfaol ma’ruza, seminar va amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etish texnologiyasi; • modulli ta’lim texnologiyasi; • muammoli ta’lim texnologiyasi; • kooperativ ta’lim texnologiyasi; • refleksiv ta’lim texnologiyasi; • art-texnologiyalar; • veb-kvest; • chizma-tasviriy modellar (mantiqiy graf, freym modeli, tayanch konspekt, semantik tarmoq, intellekt karta).
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: • ma’ruza va amaliy mashg‘ulotlarda muntazam qatnashish: munozaralar va o‘quv konferentsiyasida ishtirok etish; tayanch konspektlar tuzish; • joriy va oraliq nazorat topshiriqlarini bajarish; • mustaqil ish topshiriqlarini bajarish; • yakuniy nazorat topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar: 1. Mahmudov N. M. O‘qituvchi nutq madaniyati. Darslik. – Toshkent, O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2007. 2. Ochilov M., Ochilova N. O‘qituvchi odobi. Saylanma. –T.: O‘qituvchi,1997. 3. Ro‘ziyeva D.I., Tolipov O‘.Q. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: Innovatsiya-ziyo, 2019. 4. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik – T.: SANO-STANDART, 2017. 5. Xodjayev B.X., Choriyev A., Saliyeva Z.T. Pedagogik tadqiqotlar metodologiyasi. Darslik. – T.: Iqtisodiyot dunyosi, 2018. Qo‘shimcha adabiyotlar: 1. Kaldibekova A.S. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyotidan laboratoriya mashg‘ulotlari. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2013. 2. Ma’naviyat yulduzlari (Markaziy Osiyolik mashhur siymolar, allomalar, adiblar). – T.: A.Qodiriy nomidagi Xalq merosi nashriyoti, 1999. 3. Nishonova S. Komil inson tarbiyasi. – T.: Istiqlol, 2003. 4. Xasanboev J, To‘rakulov X., Xaydarov M., Hasanboeva O. Pedagogika fanidan izohli lug‘at. – T.: Fan va texnologiya, 2008.

	Ахборот манбалари: 1. https://gov.uz/oz/edu/ 2. https://www.search.uz/catalog/site-3557.htm 3. https://ziyonet.uz/ru 4. http://www.uzedu.uz/uz 5. https://nbmgu.ru/order/storing.aspx?uid=2070498f-f5e5-4fb2-a6e6-fae38f8657a1&cat=book&db=BOOK 6. https://study.unimelb.edu.au/find/courses/graduate/master-of-evaluation/structure/#nav
7.	Fan dasturi Qo‘qon davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2025-yil 30-avgustdagi 1-sonli qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma’sul : G.A.Ismoilova – Qo‘qon DU “Pedagogika” kafedrasi dotsenti, p.f.b.f.d (PhD).
9.	Taqrizchi: K.B.Muxammadiyev - Toshkent davlat transport universiteti “Ijtimoiy fanlar” kafedrasi professori, p.f.d.